

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפשש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

שבת פרשת נח

הי' תהא שנת נפלאות בכל

גליון ד (תר"ב)

ימצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

הי' תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצדיק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת המשת אלפים שבת מאות והמשיח ויפתים לבריאח

בי"ה

שבת פרשת נח

ה"י תהא שנת נפלאות בכל מכל כל בינה בה בו בהם
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

שיחות

- בשיטת ריו"ח אם מצוות בטלות לעי"ל 5
מצוות בטלות לעי"ל היינו רק הציווי 5
קיים מצוות לאחר תחיית המתים 7
פתבג המלך - לא אדיו ראש 8
בגדר מצות לעי"ל 10

לקוטי שיחות

- הערה בליקוט דשי"פ בראשית השתא 11
הערות בליקוט לשבת בראשית 13

היום יום

- הערות - היום יום: 15

חסידות

- מהלך השמש (גליון) 17

פשוטו של מקרא

- הערות וביאורים בפשוטו של מקרא 21

נגלה

- ביזוי מצוה 22

שונות

- 24 אמירת פיוטים בלשון ארמית
- 25 הערה באוה"ת.
- 26 לוח התיקון לסי' עטרת ראש - הוצאת תשמ"ט.
- 27 העתק ופרסום ההמשך תער"ב.

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

ש י ח ו ת

בשיטת ריו"ח אם מצוות בטלות לע"ל

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
≈ ר"מ בישיבה ≈

בקונטרס בענין "הלכות של תושבע"פ שאינן בטלין לעולם" בסעי' ד' מקשה דבנדה סב"ל לריו"ח ד"מצוות בטלות לע"ל" ולכן מותר לקבור את המת בכלאים, ובסנהדרין בסוגיא דתחיית המתים פירש ריו"ח מ"ש "ונתתם ממנו את תרומת ה' לאחרון הכהן" דקאי על לע"ל דעתיד לחיות וישראל נותנין לו תרומה, הרי דסב"ל גם לע"ל המצוות מתקיימות עיי"ש.

ולכאורה אפ"ל בזה עפ"י מ"ש התוס' פסחים קיד,ב, ד"ה אחד שמשא ואהרן יקומו לתחי' מיד בימות המשיח וז"ל: וכשיבנה משה ואהרן יהא עמנו", וראה גם ביומא ה,ב, "אהרן ובניו ומשה עמהם", וכן הוא בתנא דבי אליהו פל"א, ועי' גם בשו"ת הרדב"ז ח"ב סי' תתל"ט ועוד, ולפ"ז פשוט דכיון דבתקופה ראשונה דימות המשיח ודאי המצוות נוהגות לכן שפיר אמר שיתנו לו תרומה, אבל ריו"ח בנדה איירי בתקופה השני' בזמן תחיית המתים דאז מצוות בטלות כמבואר בהשיחה, ובמילא לא קשה.

אלא דלכאורה אכתי קשה, דלפי המבואר דצדיקים קמים מיד בימות המשיח, א"כ איך סב"ל דמותר לקבור מת בבגד כלאים כיון דמצוות בטלות, ולא אתפרש בהלכה זו שום חילוק והלא אפשר שמת זה הוא מן הצדיקים הקמים מיד דאז עדיין מצוות נוהגות ונמצא שברגע שהוא קם הרי הוא לובש כלאים באיסור, ולכאורה גם לפי הביאור שבהשיחה צ"ב בזה.

≈ ≈ ≈

מצוות בטלות לע"ל היינו רק הציווי

בהמבואר בסעי' ה' דהפ"י דמצוות בטלות לע"ל היינו הציווי להאדם אבל לא עצם המצוה עיי"ש בארוכה, יש להעיר גם במ"ש בחת"ס עה"ת פ' תצוה עה"פ וימי הפורים האלה לא יעברו וז"ל:

אמרו חז"ל (נדה סא,ב) אמר ריו"ח מצוות בטלות לע"ל, ונ"ל לפרש דהנה ידוע כאשר ירעב ויצמא האדם אי"צ מי שיצוה אותו שיאכל וישתה כי טבעו מעורר אותם לכך, וכן בימות החורף להחם ובימי הקיץ להקרר וכדומה בכל צרכי בני אדם אשר המה בטבעם הטבע מעורר אותם ואי"צ לצוות אותם על ככה, אבל מי שהוא חולה ואינו מרגיש מחמת חולשתו לא קור וחום ולא רעב וצמא אז צריכים לעורר אותו על ככה כדי להחיות את נפשו.. כן הוא בחולאת הנפש אשר תרי"ג מצוות המה לרמ"ח איבריה ושס"ה גידיה הרוחניים, מי שהוא קדוש וטהור מרגיש בנפשו הצטרפות להתעטף בציצית ולהניח תפילין ובסוכות לישב בסוכה.. וכדומה, אבל אנחנו חולי הנפש אין אנו מרגישים ההכרח לזה, לכן הוא ית"ש נתן לנו התורה וציונו על ככה, אבל לע"ל כאשר ימלא הארץ דעה את השם ויתעלה גופם החומרי ויזדכך עד שיהיו כולו רוחניות.. אז ירגישו הכל ההכרח הגדול לתרי"ג מצוות ואז יהי המצוה בטילה, פ"י **הציווי** יהא בטל כי לא יקיימו אותם בתורת ציווי רק מעצמם יעשו מצות ה' כו' עכ"ל, וזה דומה להמבואר בהשיחה.

וראה גם בסי' פתח עינים להחיד"א נדה שם שהביא בשם הר"ן שהעיקר כדעת הראשונים שפירשו דמצוות בטלות לע"ל קאי לזמן תחיית המתים שלא נהי' חייבין אבל כמה מצוות ינהגו מעצמן מפאת שלמותם ותפארתם לא בדרך חיוב אלא כמו אבות הראשונים שקיימו כל התורה כולה עיי"ש.

אלא דבמה שנתבאר דזהו"ע דנצחיות התורה דעצם המצוה לא תתבטל לעולם, ורק שלא יהי' ציווי ע"ז, לכאורה צ"ב, הלא לשון הרמב"ם שם הוא (הלי' יסודי התורה רפ"ט) גם: "שכל דברי התורה **מצווין אנו לעשותן עד עולם**", היינו דגם הציווי להאדם נכלל בנצחיות התורה שהוא לעולם, ולא שייך בזה איזה שינוי, וא"כ איך אפ"ל שהציווי להאדם תתבטל? ועוד דאי נימא דנצחיות התורה לא קאי על הציווי, אלא על עצם המצוה, א"כ ח"ו גם בזה"ל יאמרו דהמצוה הוא מצוה מצ"ע אלא דליכא ציווי ח"ו, בשלמא אם נצחיות התורה קאי מעיקרא עד הזמן ד"למחר לקבל שכרם", ועד אז לא שייך שום שינוי ח"ו הן מצד המצוה עצמה והן מצוה הציווי, מובן דלא שייך לומר כנ"ל, אבל אם הנצחיות לא קאי על הציווי צ"ב כנ"ל.

במ"ש בהערה 45 וז"ל: ומסתבר לומר, שגם ברגע התח"י לא יהי לבוש בכלאים - בדרך ממילא (באופן נסי), מצד רצונו של הקב"ה שבאסור כלאים כפנים עכ"ל, לכאורה לפי"ז איך יש לפשוט מהדין דמותר לקוברו בכלאים דמצוות בטלות לע"ל, דלעולם נימא דאינם בטלות, והוא ציווי להאדם, אלא דבאופן נסי לא יהי לבוש בכלאים כיון דזהו רצונו של הקב"ה, כיון דאז יתבטל מנהגו של עולם ויהי הכל באופן נסי.

במ"ש בסעי' ט', דבתקופת תחיית המתים יהי ההלכה הן כב"ש והן כב"ה מצד "נמנע הנמנעות" כו', לכאורה צ"ב דהלא סו"ס יתקיימו המצוות **בפועל ובמעשה** וכמבואר שיתנו תרומה לאחרון כה"ג, וא"כ במעשה בפועל איך שייך לומר שהלכה כב"ש וכן כב"ה, דממ"נ או הוא אסור או הוא מותר וכו'.

≈ ≈ ≈

קיום מצוות לאחר תחיית המתים

הנה בסי' בית אלקים להמב"ט פרק נ"ו כתב בנוגע לתחיית המתים שהוא מוכרח להיות כיון דבריאת העולם הי' תכליתו נתינת התורה, ולא הוכנו לקבלה עד יציאת מצרים, וא"כ כל באי עולם בכ"ו דורות לפני זה למה לא יזכו לקיום התומ"צ, הצדיקים שבעשרה דורות שמאדם ועד נח כו', ואפילו האבות שקיימו התורה לא קיימוהו כ"א בארץ ישראל ובלתי מצווים ועושים, וכן בני יעקב שהם שבטי י-ה כו', וכן משה ואהרן וכל דור המדבר שלא נכנסו לארץ ולא יכלו לקיים המצוות התלויות בארץ, וכן כל אותם שמתו קודם שנבנית בית עולמים שבנה שלמה, שלא זכו לקיים מצוות בנין בית הבחירה, ומצוות התלויות בה, וכן כל אותם שנולדו ומתו בגלות בבל ואחר בית שני שהיו בחו"ל, כל אלו ראוי ומחוייב שיזכו לתח"י כדי שיוכלו לקיים כל המצוות הכתובים בתורה, כי התורה ניתנה לכל ישראל וכו' בשוה לא שיהיו אלו חייבים בקצת המצוות ואלו ברובם ואלו בכולם, שהרי כתיב וזאת התורה אשר שם משה לבני כל ישראל, וכתוב תורה צוה לנו משה מורשה קבלת יעקב, שנראה שכל התורה ניתנה לכל ישראל בשוה, וזהו ראוי שיחיו ויקיימו כל המצוות עכתי"ד עיי"ש. והנה בפשטות, זה לא קאי לפי השיטות דבזמן התח"י יהיו מצוות בטלות, כיון שכשיקומו הלא המצוות בטלות, מיהו לפי המבואר בהשיחה דגם אז יהי קיום המצוות בלי

הציווי, אולי זה שייך גם לדיעה זו, ואף דסוי"ס ה"ה אינו מצווה ועושה, מ"מ הנה באותה התקופה אין בזה שום חסרון, ואדרבה זהו שלימות הכי גדולה בקיום המצוות כפי שהם בתורה למעלה מהעולם כמבואר בסוי"ס ו'.

פתבג המלך - לא אד"ו ראש

הרב ישכר דוד קלויזנר
~ נחלת הר חב"ד - אה"ק ~

ב"דבר מלכות" עשי"ק חוה"מ סוכות (גליון לז) [משיחות שי"פ נצבים תנשי"א, יום ב' דר"ה, ושי"פ וילך ו' תשרי תשנ"ב] מביא מ"ש בטושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד, מחזור ויטרי סי' שנ. אבודרהם בסדר הפרשיות וההפטרות, בעה"ט ר"פ וילך הסימן "פתבג המלך" (דניאל א,ה), "ב"ג המלך פת וילך", שכשחל ר"ה (שענינו "תמליכוני עליכם" (ר"ה טז, א), "המלך") ביום ב' או ביום ג', "פת וילך, פת מלשון פתות אותה פתים, שמחלקים נצבים וילך לשתים" (מגי"א שם. פרי"ח שם. מחזור ויטרי שם. אבודרהם שם).

ובס"ח כתב: "כיון שכל עניני התורה הם בתכלית הדיוק, מובן, שבסימנים שבתורה שנקבעו ע"י גדולי ישראל לתועלת הזכרון יש גם תוכן בפ"ע, [ובהערה 91] דוגמא לדבר: ביאור הסימן יע"ל קג"ם - ראה תורת לוי"צ ע' קלט ועוד". (מלבד ההדגשה) - וע"ש שמבאר את הרמז שבסימן "פתבג המלך".

והנה לפי"ז יל"ע בהסימן "לא אד"ו ראש" (רמב"ם הל' קדה"ח פי"ז ה"ז), למה נאמר "ראש" ולא "המלך" - "שענינו "תמליכוני עליכם", "המלך", אי"כ לכאוי הול"ל "לא אד"ו המלך", דבאמת תמוה לכאוי, דלמה גבי "ב"ג" נאמר "המלך" וגבי "אד"ו" נאמר "ראש"?

ונראה לבאר עפ"י המבואר בשיחה שלפנינו בארוכה: ש"בהקביות דר"ה בסמיכות הכי גדולה ליום ראשון שבו מודגשת שלימות הבריאה כולה. . כמו שהיא ב"יום אחד", "הקב"ה יחיד בעולמו" (כנ"ל סי"ב) - מודגשת השלימות שמצד בריאת העולם ע"י

- ש"פ נח - ה"י תהא שנת לפלאות בכל מכל כל 9

הקב"ה (לפני עבודת האדם); והעילוי שניתוסף ע"י עבודת האדם - מרומז בשלילת אפשרות הקביעות דר"ה ביום ראשון עצמו ("לא אד"ו ראש"), כי אם בימים **שלאחריו**, ובמיוחד ביום שני וביום שלישי, "ב"ג המלך". [ובהערה 62:] ויומתק יותר - שהדחי דר"ה מיום ראשון (לא אד"ו ראש) הוא בזמן שאין מקדשים ע"פ הראי' אלא ע"פ **החשבון**, שהחשבון נעשה ע"י **עבודת האדם**, משא"כ (בהחידוש ע"פ) הראי', שרואה מולד הלבנה ע"י הקב"ה.

...ביום שני וביום שלישי (ב"ג), **מודגש ענינו העיקרי של ר"ה המלך** - החידוש שנעשה ע"י **עבודת האדם** בהוספה על שלימות הבריאה ע"י הקב"ה - שגם העולם מצ"ע (לא רק מצד הקב"ה כמו שהוא "יחיד בעולם") שהוא באופן של מחלוקת "מסכים" עם אלקות", ולא רק עם דרגת האלקות שבערך העולם ("יחיד בעולמו", ע"ד "יחידו של עולם"), אלא גם דרגת האלקות שבאין ערוך לגמרי להעולם, ועד למעלה מגדר התחלקות (בחי' "אנת הוא חד ולא בחושבן"). עכ"ל בס"ה (מלבד כמה הדגשות) וע"ש באורך.

ומעתה יבואר היטב למה גבי "אד"ו" נאמר "ראש" (ולא "המלך"), וגבי "ב"ג" נאמר "המלך" - כיון שביום ראשון "מודגשת השלימות שמצד בריאת העולם ע"י הקב"ה לפני עבודת האדם", ולכן מתאים לומר "ראש" דוקא, וכידוע הדיוק: "ראש" ולא "תחלת" [עי' לקו"ת תבוא מא.ג. נצבים מז.א. ר"ה נח.א. עט"ר בתחלתו], שזה כולל כל השנה מצד שלימות הבריאה בלבד, אבל לא מתאים לומר "המלך" כי "המלך" נפעל ע"י **עבודת האדם דוקא**, וזה מתבטא בעיקר ב"ב"ג" דוקא כנ"ל, וכמ"ש בשיחה (ס"ג): "שנוסף על ההכרה ד"ה **עושנו**" (דרגת האלקות שבערך להעולם שעל ידה נעשית ההתהוות והקיום והחיות דהעולם), פעל אדח"ר בכל הבריאה ההשתחוואה הקשורה עם (ופועלת את) **הכתרת המלך**, "ה' מלך גאות לבש", שמתגלה בעולם **מלכותו של הקב"ה**, דרגת האלקות שבאין ערוך (כלל) להעולם" וכי' - וזה לא שייך ליום ראשון (ולכן נאמר "ראש"), אלא לימי שני ושלישי (ולכן נאמר שם "המלך") שאז עיקר הכתרת המלך וא"ש.

ולפי"ז יתכן לבאר במה שדן כ"ק אדמו"ר שליט"א באגרות קודש חלק ב (אגרת שצט): "כתב הרמב"ם (הל' קדח"ח פ"ז הי"ז) ומפני מה אין קובעין.. (ראש השנה) בימי אד"ו... עשו יום קביעה ויום (שלאחריו) דחי'. אבל לא פירש הרמב"ם מה חטא

אדיו שלא יהי בו (ר"ה) ומה זכה בגה"ז, וכמו שהקשה בהשגות הראב"ד על אתר (ועי' בפ"י הי"ד מפני מה הטעמים שבש"ס אין מספיקים).

ועיין בפ"י ר"ח (שבת קטו, א. ועייג"כ סוכה מג, ב) דלדעת רה"ג כלל לא אדיו ראש הוא הללמ"מ (ועייג"כ בפ"י הי"ד שם פ"י הר"ח בר"ה ובשאלות פ"י ויקהל פ"י ויקהל). ובתגהות הרמ"ז . . פ"י כלל זה ע"ד רמז הסוד. וי"ל דהנה יום א' דר"ה - הלא דינא קשיא ולכן נדחה מלהיות חל ביום א' משבעת ימי הבנין שהוא ספירת החסד" וכו' עכ"ל ע"ש באורך גם באגרות רח"צ, ושי'.

ולפי הנ"ל י"ל, דברגע שמקדשים ע"פ החשבון שהוא ע"י עבודת האדם [כנ"ל הערה 62], אז עיקר ענינו של ר"ה, הכתרת המלך לא שייך ליום ראשון אלא ליום ב' וג' דוקא כנ"ל בארוכה יעו"ש.

~~~~~

בגדר מצות לע"ל

הת' פסח צבי שמערלינג
~ תלמיד בישיבה ~

בקוני בענין "הלכות של תושבע"פ שאינן בטלין לעולם" שי"ל בקשר לסיום ספר הרמב"ם (תשרי תשנ"ב) מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א באריכות החל מסעיף ה' ואילך שהפירוש במצוות בטלות לעתיד לבא" אינו אלא בנוגע להציווי להאדם, אין עליו ציווי דקיום המצוות אבל מציאות המצות כשלעצמה היא בקיום נצחי, "מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים", לא בתור ציווי לאדם אלא בתור רצונו של הקב"ה.

בזה יכולים אולי להסביר (בדא"פ עכ"פ) מ"ש אדמו"ר הזקן בתו"א על פ' בראשית ד"ה (בדף ב' ע"ד) "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני כן יעמוד זרעכם ושמכם", לאחר שמשביר בארוכה הרצוא ושוב שבעבודת בני" בתו"מ בזמן הגלות שמזה משמע לכאורה שלע"ל לא שייך כל זה וע"ז הוא מסיים במאמר "ובישר הנביא זה לומר שכן יעמוד

זרעכם ושמכם".... וא"כ לע"ל כשיושלם ויוגמר הבירור ויהי הכל עולם התקון ויתנוצץ ויתגלה גילוי אור חדש העליון מבחי שמים חדשים וארץ חדשה סד"א שלא יהי עלי עוד לתורה ומצות, רק ישארו בעולם האצי, ולכן מבשר הנביא שבאמת לא כן הוא רק גם זרעכם ושמכם יעמוד שם. כי גם אחר שיושלמו הבירורים ויוכללו באצי עוד זאת תהי מעלה יתירה בעילוי אחר עילוי שיתעלו גם בעולם העקודים, שהכוונה היא שלע"ל יהיו המצוות באל"א מאשר בזה"ז וכנ"ל בקוני.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

הערה בליקוט דש"פ בראשית השתא

שלום ישעי' דייטש
≈ מכינה לישיבה אהלי תורה ≈

בליקוט דש"פ בראשית השתא, כתוב שלקין ושת היו צאצאים בשם "חנוך", ותכונותיהם היו הפכים לגמרי מן הקצה אל הקצה, משל אביהם, עי"ש. והנה יש להעיר, שבשת ונכדו חנוך, מובן דשת ענינו בנין העולם - ממנו הושתת העולם - וצאצאו חנוך, ענינו ההיפך - ואינו - אך בקין ובנו חנוך, אמת נכון שקין הי' ענין של חורבן העולם בהריגת אחיו הבל, אך לא מצינו בבנו חנוך עצמו שענינו הי' בנין העולם, ואדרבא "ויהי (קין) בונה עיר", רק שקראה ע"ש בנו חנוך. וכן עצם הולדת חנוך היתה פעולת קין עצמו ש"הוליד נפש אחרת תחת אחיו הבל" (ויש לדייק בדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א בראשית השיחה באות א' שכותב בזה"ל "בהנוגע לחנוך. . דקין מודגש בתורה ענין של בנין וקיום. . . ובנוגע חנוך. . דשת מפורש בו היפך ענין של קיום...." והחילוק בין מודגש, ומפורש, יכול להתפרש כנ"ל ואכ"מ).

הת' שניאור זלמן פרקש
~ תות"ל מאנטרעאל ~

נראה לי לבאר שאלה זאת ע"פ המובא בהמשך הליקוט, בענין "רצוא ושוב" (שבפשטות רצוא הוא קין, ושוב הוא הבל), לאחר שםבאר בעומק יותר את התכללות שניהם יחד בג' קווין, כותב בסוף אות ז' שלשלימות העבודה **דשוב** ולצורך קיומה צ"ל בזה **ההרגש דרצוא**. ועד"ז ברצוא דזה שצריך גם תנועת השובה זה לא רק בכדי שיהי קיום להרצוא, אלא זה נוגע **לעצם תנועת הרצוא**, וממשיך שם שזהו אבן הבוחן שהרצוא הי' כדבעי וכו', עיי"ש.

ע"פ הנ"ל מובן (בד"א) הפרש דק בין רצוא הבא לשלימות השוב (היינו באחד שענינו הוא שוב - שת -), לבין שוב הבא לשלימות הרצוא, (על אף שבשיחה כותב שהתכללות שניהם "...אין זה רק פרט וטפל לעיקר העבודה, אלא זהו **יסוד** העבודתו, והוא הוא הפועל הקיום בעבודתו"...) (וכענין החינוך עיי"ש). והענין הוא: שבתנועה דשוב הרי בפועל הוא עושה כפי שצריך, לומד תורה מתפלל ומקיים מצוות **במעשה בפועל**, רק חסר לו **הרגש** הביטול והרצוא לאלוקות. ובענין זה אפי' כשיבוא לו הרגש זה, לא יראה ענין הרצוא בגילוי כלל, רק כשהרצוא לעצמו באדם, (כב' בני אחרן, חנוך דשת, ובן עזאי), שכל ענינו הוא רצוא אז ניכר הדבר בגלוי ע"י שמתו מזה, כידוע.

ולאידך בהתנועה דרצוא, הרי בתחילה ניכר - בזה שלא פעל בעולם שמחוץ ממנו - שכל ענינו הוא הקירוב והדביקות באלוקות, והתפשטות הגשמיות, (ובפרט שעושה מעשה בתנועה זאת בקין), וכשנתוסף בזה ענין השוב, - היינו שיפעל בגשמיות ובעניני העולם, שאזי ניכר באותו האדם עצמו, ע"י מעשה שלו שהמשיך את הרצוא בשוב.

ועתה אוי"ל שכן הוא גם לעניננו: דבהנוגע לשת שענינו הוא שוב, הי' מספיק רק **הרגש** הרצוא שהוא הרגש פנימי ורוחני, ענין הביטול, וי"ל בפשטות שגם לשת הי' הרגש זה (כמו שבקין **עצמו** נפעל ענין השוב כדלעיל, ובפרט כפי הידוע שברו"ש ישנם הרבה דרגות. ואכ"מ), אך היות **שבגלוי** לא יכול להתבטאות בשת עצמו הי' צריך לאיש מיוחד מיו"ח שכל ענינו הי' רצוא, כי בשת עצמו מצד תנועת השוב שבו לא הי' ניכר הרגש הרצוא, כי מיד הי' חוזר לשוב, ולכן כשהתורה רוצה לתת הוראה בענין זה

לדורות "לכאוי"א מבני"י בכל מקום וזמן שהם"י (כלשון השיחה אות ג') הנה בענין השוב צ"ל אדם שני מיו"ח של שת, שיוכר בו בפירוש ענין הרצוא וכנ"ל בארוכה.

אבל בקין שבתחילה ה"י ניכר בו בגלוי ענין הרצוא היינו חיפך בנין העולם, בהריגת אחיו הבל: ורק לאחמ"כ פעל בו בעצמו את ענין השוב, שע"י שהוא הוליד את חנוך, והוא בנה עיר ע"ש חנוך, שענין השוב נפעל בו בגלוי, רק ע"י חנוך שה"י הממוצע, ולכן נק' עבודת השוב של קין ע"ש חנוך, ואין מוכרך שענין השוב ה"י בחנוך בעצמו.

ולמעיר שצע"ק שבשת ונכדו חנוך נראה שה"י רצוא לפני השוב, וכן יש להוסיף שלקין עבודתו היתה בסדר מסודר שקדם הרצוא להשוב ולכן נפעלו בו ב' הענינים בגלוי ויל"ע. ולמעיר ג"כ שלקין מסופר בתורה ב' הענינים במעשיות בהריגת הבל ובהולדת חנוך ובנין העיר, אך בשת לא מצינו מעשה שביטא את התנהגותם מהנ"ל, אך לפי דברי כ"ק אד"ש בתחילת אות ג' שזוהו קין דקדושה הרי שניהם ענינם ברוחניות ואין לחלק, כפשוט).

הערות בליקוט לשבת בראשית

הת' יוסף יצחק אייוס
≈ תלמיד בישיבה ≈

מבואר שהא דנטלו ה' לחנוך מן העולם ה"ה מחמת חסרון שלא ה"י בונה עיר כ"א מפריש א"ע מן העולם, אך צ"ל דלכא"ו משמע בפ"י הפסוק (ה, כ"ד) "ויתהלך חנוך את אלוקים ואינו כי לקח אותו אלוקים" היינו מחמת מעלתו ולא ה"י יכול להיות עם בני דורו אשר רשעים היו, וכפירש"י "צדיק ה"י", וכמדרש הביאור "ה"י עוסק בעבודת אלוקים ולא נתעסק בעבודה אחרת" ובמדרש אגדה "לפי שה"י צדיק הקב"ה לקחו מבני"א ובתורה שלמה מביא מדרש "הוא הלך בדרכו שמים" ובכ"מ, ואין נא' שיש חסרון בהפרישו מהעולם אדרבא בני דורו היו רשעים וה"י צריך להפריש א"ע מהם כדי שלא ילך בדרכיהם.

וי"ל בהקדים:- כי רש"י "לפי שקל ה"י לו לשוב להרשיע" ע"כ נטלו, ועד"ז בפס"כ דימה אותו לקטן ה"הולך בצד אביו שלא יתעה בדרכים" והרי ה"י צדיק, אך הביאור דכ" הרמב"ם בפ"י מהל' דעות "דרך בריתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים כו' ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמד ממעשיהם" וזה ה"י טעמו של חנוך שהרחיק א"ע מבני דורו, אמנם טעה בזה, דהרי מבואר בלקו"ש ח"י"ג ע' 17 "כשמתבונן האדם בהסביבה בה הוא נמצא לפעמים היא כזו שיראה שהיא בבחי' מדבר כו' ויכול העובד ליפול בעצבות ויאוש ח"ו לנטות שליחותו כו' ולנוס למ"א ע"ז באה ההוראה לנסוע במדבר ולשנותו כו' להפוך אותו ע"י עבודתו כו'.

ובהע' 14 שא"י"ז סתירה לרמב"ם הנז' שהרי אם מחליט בכל התוקף שעליו לפעול על הסביבה ולשנותה לטוב כו' מסייעין אותו שניתן לו הכח מלמעלה שלא להיות נמשך כו' ואדרבא לשנות אנשי המדינה" עכלה"ק.

וא"כ הא גופא דלקחו ה' היות שה"י יכול להתפעל מסביבתו, הוא רא"י שלא ה"י משפיע עליהם דאם ה"י משפיע עליהם לא ה"י הוא מושפע מהם וא"כ וודאי מחמת חסרונותו נלקח מן העולם דאילו ה"י משפיע על העולם לא ה"י שייך כלל שירשיע.

ועוד י"ל הא חנוך לא ה"י צודק בהפריש א"א מן העולם אף הצדיק עצמו להפריש א"ע מן העולם שלא ילמד מדרכיהם הרעים דנתעוררת השאלה איך בבני דורו ראה רע דידוע פ"י הבעש"ט (מאיר עינים ר"פ תרומה) שאדם הרואה רע בזולתו הר"ז כראי ואשר פניו הוא אינו נקי ואשר בו לא נמצאת רע כ"א בעצמו והוא דרואה הר"ע הר"י"ז בהשגח"פ לתקן חסרונות עצמו.

ואף הא דעליו לעזור לחבירו ולתקן חסרונותו מבואר בלקו"ש ח"י פרשתינו לבאר כפל הלשון בנוגע שם ויפת (ט, כ"ג) "וילכו אחורנית גו' ופניהם אחורנית וערות אביהם לא ראו" אם פניהם אחורנית פשיטא דערות אביהם לא ראו, ש"החובה עליו לראות את כו' מה שנוגע לזה שהוא צריך לעשות - לתקן להוכיח אותו ולהחזירו למוטב" ולא את הרע של חבירו, ולזה מתכוון ב"ואת ערות אביהם לא ראו" שרק ראו שיש מה לתקן ולא הרגיש הרע בזה, וא"כ איך הרגיש חנוך את הרע בבני דורו אשר ה"י עליו

- ש"פ נח - ה"י תהא שנת נפלאות בכל מכל כל 15

לתקן, אשר עייכ ה"י חשש שירשיע ועד י"שקל ה"י לו לשוב ולהרשיע", ועייכ לא הצדיק טענותו שהפריש א"יע מן העולם, כי אף אם ה"י עוסק בתיקון העולם אילו ה"י רואה רק את הצריך לו לתקן ולא ה"י מרגיש את הרע לא ה"י חשש אפ"י שילך בדרכיהם.

וע"י בסה"מ ה"ת"ש (ע' 158) בענין עובד הו"י בגופו ועובד הו"י בנשמתו (ומבואר בהמכתב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע אשר ב' מדרגות אלו הווי בצדיקים) שעובד הו"י בגופו הוא בעיקר לברר ולזכך את עצמם, ועובד הו"י בנשמתו עבודתם "להאיר את העולם באור התורה והעבודה" ע"ש בארוכה, ולפי"ז י"ל דזהו החילוק בין ב' החנוך, שחנוך בן קין ה"י עובד הו"י בנשמתו, וחנוך בן שת ה"י עובד ה' בגופו להעלותו, וכ"ז בדא"פ.

■ ■ ■

היום יום

הערות - היום יום:

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
≈ משפיע בישיבה ≈

כה תשרי - ניגונים . המיוחסים לרבינו האמצעי היינו שנתחברו בזמנו והיו מנגנים אותם לפניו . והיתה אצלו קבוצת אברכים מנגנים - וידועה בשם "דעם מיטעלען רביניס קאפעלע" - ונחלקה לשתי פלוגות: בעלי שיר - בפה, ובעלי זמרה - בכלים שונים.

בפה..בכלים: ראה סוכה נא, א: עיקר שירה בפה..בכלי. ונת' ע"פ דא"ח בד"ה אהללה גוי היש"ת.

≈ ≈ ≈

כו תשרי - הענין ע"פ לעולם ה' דברך נצב בשמים מביא רבינו הזקן בשם הבעש"ט וכוונה מיוחדת בזה כי ביום שני ה"י

המאמר יהי רקיע - שהוא הנצב בשמים - וזה יהי לזכרון עולם כי ביום שני חיי אלול נולד הבעש"ט.

ויש להעיר ממס' תמיד פ"ג מ"א: האיר פני כל המזרח עד שהוא בחברון... וכמבואר הטעם בהזכרת "חברון" כדי להזכיר זכות אבות שבחברון.

≈ ≈ ≈

כח תשרי - "לימוד התורה וקיום המצוות הם טבעת הקדושין שבהם קידש הקב"ה את ישראל..."

יש להעיר שהיום הוא מספר "שלה" (335) בהלוח ד"היום יום". וחוא עולה בגימט' תיבות "אבן העזר", שתוכנו הוא עניני קידושין כו'.

[נוע"ד שנת' בגליון שלפנ"ז בקשר ליום ה' אלול ששם דן במנהג שהוא בחלק אורח חיים שבשו"ע. ועוד מציין לספרים שדנים בזה בחלק אורח חיים שבשו"ע. ויום ה' אלול הוא יום ה"רפג" שנה מתאים להגימט' דתיבות "אורח חיים"].

≈ ≈ ≈

כט תשרי - דער בעש"ט האט געהייסן די תלמידים געבן איינע די אנדערע די הענט, און זיך שטעלען לעבן אים מיט צוגמאכטע אויגען. דער בעש"ט האט ארויפגעלייגט זיינע הייליגע הענט אויף די אקסלען פון די צוויי תלמידים וועלכע זיינען געשטאנען לעבן אים. פלוצלונג האבן די תלמידים אנגעהויבן שרייען פון גרויס שרעק: זיי האבן געזעהן ווי דער בעה"ב איז קורע כדג זיין בר פלוגתא..."

וחנה י"ל שזהו מה שהבעש"ט העלה אותם למדריגה נעלית - באופן של רצוא עלי' ממטלמ"ע, ושם ראו הענין לאמיתתו ושרשו. ולהם הורה הבעש"ט לעשות רק איזה פעולות:

א. "געבן איינע די אנדערע די הענט": יש להעיר ממס' תענית יט, א: עג עוגה. ופירש"י (כג, א): שורה עגולה.

כללות ענין העיגול מורה על ענין הרצוא, שהוא למעלה ממדידה והקבלה דתחילה וסוף ולכן אין בו תחילה וסוף [כמשל העיגול], והוא בתשוקה תמידית לעלות למעלה. והנה אף הארץ שהיא בבחי' התיישבות (ואינה עגולית כ"כ כהשמים), הנה גם בה יש בחי' אור חוזר (-רצוא), ולזאת היא עגולית ג"כ להורות שהיא בבחי' או"י"כ (סה"מ תרמ"ו - תר"נ, ע' רנד).

אבל בהאו"י דיושר (=הרצוא דע"ס דיושר) העיקר הוא השוב והרצוא הוא בשביל שוב ולזאת גם הרצוא בבחי' כלות הנפש הוא במדה וגבול.. " (שם, רנז).

ואף שזהו מחיצה שנעשית ע"י בני אדם, הנה ע"פ המבואר בשו"ע אדה"ז ה"י שבת ס"י שסב ס"י"ג: "מותר לעשות מחיצה מאנשים העומדים זה אצל זה . . וביניהם רה"י גמורה" . - ומזה מובן גם רה"י רוחניות, רשות יחידו של עולם.

ב. "מיט פארמאכטע אויגען": להעיר משו"ע אדה"ז ה"י ק"ש ס"י סא ס"ה - ונוהגין ליתן ידיהם על פניהם . . כדי שלא יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכוין.

ועוד יש להוסיף בזה ע"ד המבואר בענין נהר דינור שענינו הוא ליטב מחיצו דהאי עלמא שכמו"כ עמדו תלמידי הבעש"ט באותו מעמד ומצב.

וכ"ז נפעל ע"י שהבעש"ט האט ארויפגעלייגט זיינע הייליגע הענט אויף די אקסלען פון די צוויי תלמידים שבסמיכות אליו, שבזה העלה כולם לעולם שלמעלה.

■ ■ ■

ח ס י ד ו ת

מהלך השמש (גליון)

ה' יוסף יצחק קעלער
≈ תות"ל 770 ≈

בגליון השש מאות השיב הר"ש מרוזוב על מ"ש בגליון תצא-תבא דאשתקד בענין מהלך השמש

וקודם אעתיק לשון האדמו"ר האמצעי בתו"ח בראשית מג,ג:
 "ואך עדיין אינו מובן מ"ש וסובב אל צפון אחר שאין השמש
 הולך בצפון . . הענין הוא כידוע שהשמש שנסקע במערב הולך
 ברקיע מתחת לארץ ומאיר על ארץ שמתחת לרגלינו (שנק' ארץ
 החדשה והיא אמעריקא) ויום שלנו אצלם לילה יחשב ויום שלהם
 לילה יחשב אצלנו ונמצא שהשמש שבוקע לארץ מתחת מן המערב
 אחר שקיעתה אצלנו במערב הולך שם השמש בצד צפון שהוא נחשב
 אצלם דרום וכל תוקף חום השמש שם בצפון כמו בדרום שלנו וע"כ
 שם נמצא הזהב הטוב שנק' זהב אופ"י כידוע (ואפשר זהו שאמר
 על נהר פישון שסובב כל ארץ החווילה וזהב הארץ ההיא טוב
 כו')". עיי"ש בארוכה.

ובגליון תצא-תבא דאשתקד ביארתי מ"ש רבינו "שאין השמש
 הולך בצפון" עפ"י פירש"י במס' ר"ה דף כ"ד ריש ע"א 1) ושם
 פירשתי שחצי מזרח וחצי מערב הנזכר בפירש"י שם מקביל עפ"י
 חכמת התכונה לאורך תשעים מעלות (בקו ישר) לכיון מזרח ומערב
 ממקום שהאדם עומד בו. ולדוגמא אם האדם עומד בתשעים ואחד
 מעלות אורך (מזרח) וארבעים מעלות רוחב צפוני הרי ארבעים
 מעלות רוחב צפוני ממעלה אחד אורך עד מאה ושמונים ואחד אורך
 (דהיינו כל אורך מזרח) הוא מחצי מזרח עד חצי מערב. אבל מ"ש
 רש"י שם רוח צפוני ורוח דרומי הנה ככל שיתרחק אדם מקו השוה
 לכיון הציר הצפוני ילך ויגדל המרחק שבין חצי מערב וחצי
 מזרח לרוח צפון ורוח דרום [ורוח הצפוני והדרומי עצמה ילך
 ויתמעט] כך שהעומד בעשרים מעלות רוחב צפוני הנה בקיץ יתארך
 היום לערך בבי' שעות ובחורף יתקצר היום בבי' שעות לערך ואילו
 העומד בארבעים מעלות רוחב הנה בקיץ יתארך היום בדי' שעות
 ובחורף יתקצר היום בדי' שעות [וכידוע ל"י שזה אינו בדקדוק
 ועי' ג"כ בביאור המפרש לרמב"ם הל' קדה"ח פ"יב ה"ב (ובפ"י)
 [ובהשגות] הרלב"ח שם]. עד שהעומד בציר הצפוני הנה בששת
 חדשי הקיץ יראה השמש כ"ד שעות ביממה ובששת חדשי החורף לא
 יראה השמש כל עיקר.

אך מ"ש רבינו ש"אחר שקיעתה אצלנו במערב הולך שם השמש
 בצד צפון שהוא נחשב אצלם דרום וכל תוקף חום השמש שם בצפון
 כמו בדרום שלנו" צריך ביאור. ובזה דן הר"י ש.מ. בגליון השש
 מאות. ותמצית הביאור בזה הוא (כפי שהעירני הר"י לאש) דהנה
 האדם העומד על קו השוה יש לו תשעים מעלות לצד צפון עד ציר
 הצפוני (על אורך תשעים מעלות לצד מזרח ותשעים מעלות לצד

מערב) ותשעים מעלות לצד צפון מציר הצפוני עד מאה ושמונים מעלות מערבית ממקום שהוא עומד בו (על אורך הני"ל תשעים מעלות מהנקודה ההיא לצד מזרח ותשעים מעלות לצד מערב מהנקודה היא) נמצא סך הכל של רוח צפון רוחב מאה ושמונים מעלות על אורך שלש מאות וששים מעלות.

וכמו"כ האדם העומד בארבעים מעלות צפונית מקו השוה יש לו רוחב מאה ושמונים מעלות ברוח צפון ומכיון שצפון שלו מתחיל מארבעים מעלות צפונית מקו השוה (על אורך של תשעים מעלות לצד מזרח ותשעים מעלות לצד מערב והוא האופק) הרי הוא נמשך חמשים מעלות עד הציר הצפוני ונמשך כנגדו (מעבר לאופק) מאה ושלושים מעלות מציר הצפוני לכיון דרום שהוא תשעים מעלות עד הקו השוה. וארבעים מעלות דרומית מקו השוה [נמצא שמעבר א' של רוח צפון המתחילה ארבעים מעלות צפונית מקו השוה עד לעבר השני שכנגדה המסתיימת ארבעים מעלות דרומית מקו השוה יורדת הקו השוה החוצה בין רוח צפון לרוח דרום (של האדם העומד בארבעים מעלות צפונית מקו השוה) וחותרת באלכסון ממטה למעלה (כידוע בענין הו"ק מעלה מטה צפון דרום מזרח ומערב) ודו"ק].

ומדויק א"כ מ"ש רבינו: "הענין הוא כידוע שהשמש שנשקע במערב הולך ברקיע מתחת לארץ ומאיר על ארץ שמתחת רגלינו (שנק' ארץ החדשה והיא אמעריקא) ויום שלנו אצלם לילה יחשב ויום שלהם לילה יחשב אצלינו ונמצא שהשמש שבוקע לארץ מתחת מן המערב אחר שקיעתה אצלינו במערב הולך שם השמש בצד צפון שהוא נחשב אצלם דרום" [שהרי לאדם שעומד באמריקה בארבעים מעלות צפונית לקוח השוה הנה שם מתחיל הצפון שלו כני"ל. וכמו"כ מה שנחשב אצלינו (היינו באירופא וברוסיא הלבנה) דרום נחשב שם צפון] וכן מ"ש "וכל תוקף חוס השמש שם בצפון כמו בדרום שלנו" שהרי נמצא בסמיכות לקו השוה.

[וממשיך שם הרי ש.מ. בגליו השש מאות (ע' 51): ועל כן מה שנכתב בהערות וביאורים הני"ל (דפ' תצא-תבא אשתקד) "מה שהולך השמש מתשעים מעלות קו אורך מזרחי (מהמקום שהאדם עומד) עד תשעים מעלות קו אורך מערבי הוא הנקרא חצי מזרח עד חצי מערב" זהו בימים השונים שהשמש הוא בקו השוה אבל בשאר ימי השנה משתנה [מהלך השמש] מתשעים מעלות.

וזוהו דבר פשוט ביותר עד שאין צורך לפרש בזה שהרי המעיין ברש"י ר"ה שם [שנעתק בשלימות בגליון דאשתקד] יראה שכתב שבימות החמה יהי זריחת השמש חצי מזרח ושקיעתו אחר חצי מערב. ובימות הגשמים יהי זריחתו אחרי חצי מזרח ושקיעתו לפני חצי מערב. ואין צורך להאריך בדבר הפשוט].

והעירני הר"י לאש על מ"ש רבינו בתו"ח שם מב, ב (אות לו): "וע"כ עיקר ישוב הארץ בדרום יותר מן הצפון" מהידוע בספרי התכונה דעיקר הישוב בצפון יותר מן הדרום.

וי"ל בפשטות דהא דאיתא בספרי התכונה דעיקר הישוב הוא בצפון היינו צפונית מקו השוה. ומ"ש רבינו דעיקר ישוב הארץ בדרום היינו דרומית למקום מושב רבינו ולק"מ, ודו"ק.

1) ולשלימות הענין אעתיק מ"ש בגליון דאשתקד: שגם בימות החמה שהשמש נמצאת מצפון לקו השוה ושוקעת למערב מצפון לקו השוה הרי לעולם לא יהי השמש יותר מכ"ג מעלות ומחצה מקו השוה שהוא דרומי יותר לא"י ואירופה (כמבואר ברמב"ם הל' קידוש החדש סוף פ"א).

וא"כ מה שהולך השמש מתשעים מעלות קו אורך מזרחי ממקום שהאדם עומד עד תשעים מעלות קו אורך מערבי הוא הנקרא חצי המזרח עד חצי המערב, ובימות החמה יראה יותר סיבוב השמש בצד מזרח בבקר ובצד מערב לעת ערב בצפון מכיון שהשמש קרוב יותר לרוח צפון (ונמצא בצפון מקו השוה). ובימות הגשמים יראה פחות סיבוב השמש בצד מזרח בבקר ובצד מערב לעת ערב בצפון מכיון שהשמש נמצא בדרום (מקו השוה).

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

הערות וביאורים בפשוטו של מקרא

הרב בן ציון ריבקין
≈ ס. לואיס, מיזורי ≈

עה"פ "מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו ומן הבהמה אשר לא טהורה היא שנים איש ואשתו" (פי נח ז:ב) פרש"י בד"ה שבעה שבעה זכר ונקבה כדי שיקריב מהם קרבן בצאתו" עכ"ל. ונראה מד' רש"י שהקריבו מכל הסוגים של הבהמות הטהורות אפי' מאותם שאינם עתידים להקריב. וכן פ"י הספורנו עה"ת בהדיא וז"ל "הטהורה - שהיו כולם כשרים להקרבה כמו שהזכירו רבותינו ז"ל". ועי' בכלי יקר שפ"י באופן אחר וז"ל "תקח לך שבעה שבעה - פרש"י לכן צוה להביא מן הטהורים ז' כדי להקריב מהם קרבן ואין טעם זה לבד מספיק שהרי לא כל הטהורים ראויין להקרבה כצבי וכאיל ולא כל עוף ראוי להקרבה ואין דקדקו מזה שלמד נח תורה אלא עיקר הטעם הוא לפי שהם טהורים על כן אוכלין מהם הרבה לפיכך הם צריכים להפרות ולהרבות ביותר עבור שומרי התורה וכו'" ע"כ.

עוד נראה מפרש"י שהקריבו כל ששה הזוגות היתירות ורק זוג אחד השאירו לקיום המין וכמו שה"י מספיק זוג אחד לבהמה אשר לא טהורה ולקמן בעז"ה נביא ב' דיעות אם השאירו ב' זוגות או זוג א' מבהמות אשר איננה טהורה) וכן מורה ל' המדרש רבה (נח לד:ט) "ויבן נח מזבח לה' ויבן כתיבה נתבונן אמר מפני מה צונו הקב"ה וריבה בטהורים יותר מן הטמאים **אלא להקריב מהן קרבן** מיד ויקח מכל הבהמה הטהורה" ע"כ. ומשמע מזה שכל הבהמות היתרות על הטמאות הקריבו לקרבן. אולם, מצינו בפרקי דר"א (המובא בפירוש מהרז"ו במד"ר הני"ל בד"ה מכל הבהמה הטהורה) דפליג ע"ז וז"ל מהרז"ו שם "ובפר"א פרק כ"ג איי דקודם המבול היו הטמאים מרובים על הטהורים רצה הקב"ה להרבות בטהורים ולמעט בטמאים על כן צוה להביא מן הטמאים שנים שנים ומהטהורים שבעה שבעה וכתב עוד שם שהקריב מכל מין מחטהורים מבהמות ועופות ד' זוגות ונשארו שלשה זוגות מכל מין שיהיו הטהורים מרובים על הטמאים זוג אחד" עכ"ל. ושיטת הפרד"א הוי כעין ממוצעת בין שי' רש"י והספורנו דס"ל

שהקריבו הבהמות טהורות לבין הכלי יקר דס"ל שהיו צריכים יותר בהמות טהורות עבור שומרי מצוה, עכ"פ, מבואר שלא הקריבו כל הזוגות היתירות.

ודרך אגב, ילח"ע בל' הפרדר"א הנ"ל שכתב "ונשארו שלשה זוגות מכל מין שיהיו הטהורים מרובים על הטמאים זוג אחד" ע"כ. ומשמע דמן הטמאים לקחו שני זוגות דהיינו בסך הכל ארבע בהמות. ולכאוי לפי פשוטו של מקרא מה שכתוב (ז:ב) "ומן הבהמה אשר לא טהורה היא שנים איש ואשתו" משמע שלקחו זוג אחד דהיינו שנים בסך הכל. וכן מבוי ברמב"ן עה"ת (ז:ח ד"ה מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננו טהורה שנים שנים באו אל נח) וז"ל בא"ד "ועל דעתי שכן ה"י שבאו מכלם ב' זכר ונקבה מעצמם ונח הוסיף להביא מן הטהורים ששה זוגות" עכ"ל, ומשמע שההוספה בטהורים שהיו שבעה שבעה ה"י בששה זוגות וא"כ מבואר שלקחו רק זוג אחד מן הטמאים, ודו"ק היטב.

■ ■ ■

נ ג ל ה

ביזוי מצוה

הת' שלום דובער פרידלנד
≈ י"ג תות"ל קרית גת - אה"ק ≈

הטור בס"י כ"א מביא את דעת השאילתות שאסור להשתמש בדבר הראוי לדבר מצוה כגון ציציות הקבועים בטלית "דילפינן מדם כו' דאמרין שלא יכסה ברגליו שלא יהיו מצוות בזויות עליו דדוקא תשמישי מצוה בתר דאיתעבדו בהו מצוה נזרקין" והטור השיג עליו וסובר שגם בדבר הראוי לדבר מצוה מותר להשתמש. ואין להביא רא"י מכיסוי הדם כי שם עשיית המצוה היא בביזוי וזה ודאי שאסור הוא.

והנה ה"ערוך השולחן" ס"י כ"א, ב' מסביר שבאמת עיקר ההוכחה של השאילתות הוא לא מכיסוי הדם, אלא מהגמ' במגילה (כ"ו ב') "תשמישי מצוה נזרקין" ותשמישי מצוה לומד הוא שהכונה לדבר שכבר השתמשו בו לדבר מצוה ועכשיו אין זה ראוי

להשתמש בו, משא"כ בדבר שעדיין ראוי להשתמש בזה למצוה משמע שאסור לזרוקו.

אך לכאורה מאדה"ז שכתב בשו"ע סי' כ"א סעי' א' וז"ל: "ציצית תשמישי מצוה הן כלומר . . רק שמשותמשיין בהן לשם מצוה", אי"כ משמע שאפי' ציצית הכשרה למצוה נק' **תשמישי** מצוה - וע"כ צ"ל שהראי של השאילתות הוא מכיסוי הדם.

אכן הב"י בשו"ע סי' כ"א פוסק שמותר להתנהג עם ציצית בביזוי **רק לאחר שנפסקו**. וברמ"א מביא מה"א שבאמת ציצית אי"צ גניזה, ורק שלא ינהוג בהם מנהג בזיון - ויש מדקדקין לגנוז בספר, הואיל ונעשה בהם מצוה אחת שיעשה בהם עוד מצוה (מהרי"ל, ט"ז, אדה"ז) - וכן בסי' תרס"ד סעי' ח' נפסק ש"א שאע"פ שמותר לזרוק את ההושענות מ"מ אין לפסוע עליהן.

וחנה סבי הר"ר ז.ל. אסטולין שיחי' הקשה (בהערות וביאורים ד"אהלי תורה" גליון כ"ח (תקפ"ד) ש"פ נשא היתנשי"א) ממה שהמשנה במס' פרה פ"ב וכן הרמב"ם בסוף ה"ל פרה אדומה הביא שהיו העם דורסים על המי חטאת, ולכאורה הרי המי חטאת זהו מצוה (כמ"ש במס' סוטה י"ח, א) וא"כ לפי הני"ל איך דרסי ע"ז?

ואואפ"ל ע"פ מ"ש כ"ק אד"ש (לקו"ש ח"ט עמ' 390) בקשר לזה שצריך לזכות יהודים אחרים במצות ד' מינים בדי"מ שלו שאף שלכאורה הרי"ז מוריד ה"זה קלי ואנוהו", הנה זהו ההידור הכי גדול שמה שיותר יהודים יברכו ע"ז (ובפרט בדי' מינים שענינם אחדות וכו') ועפ"י ז"ל אצלינו שהרי כל הענין שאין דורסים על מצוה הוא מפני שמבזים אותה משא"כ אם ע"ז הוא תועלת להמצוה, שלכאורה כן הוא גם בהמי-חטאת שע"י שדורסים ע"ז הנה ע"ז אפשר יותר בקל להזות על כולם ולכן זה לא מבזה את המים - ובמיוחד שענין המי חטאת הוא לטהר אי"כ בודאי שאין זה ביזוי למים שמטהרים עוד יהודי ואדרבה זהו ההידור וכמו בלולב).

ש ו נ ו ת

אמירת פיוטים בלשון ארמית

הרב יהודה קעלער

≈ מח"ס מנחת יהודה וירושלים ≈

על מ"ש הרשפ"ב בגליון דש"פ בראשית יש להעיר:

א. הלוח נדפס לפני שנדפס סדר סליחות לצום גדלי'.

ב. הסליחות בצום גדלי' הם סוף הסליחות שאומרים על הסדר ולפיכך מקום ההערה הוא בסליחות אלול.

ג. מקור דין זה בלשון הזה הוא במטה אפרים סי' כ"א ובקיצושי' סי' קכ"ח סעיף ט' ושניהם בדיני חדש אלול ודון מנה ואוקי באתרה.

במ"ש לפי שיטתו הי' לו להעיר שהיחיד בסוף פיוט מכניסי רחמים ישנו הניקוד של תיבות צדקך ועמך ושניקדו בלשון ארמי וכו', **אתמהה** הרי זה טענו בחטים והודה לו בשעורים, תיבות מאן דכר שמ"י הרי רק הוזכר פיוטים.

ומנא ל"י בפשיטות לדמות יקום פורקן לבקשות ופיוטים בסליחות, ויש לחלק בין ברכה לתפלה ואכמ"ל. יתר על כן יש דברים שלכתחלה נתקנו בלשון ארמי וליחיד כגון ביטול חמץ ונוסחת עירובין, ועטיפא בקיטפא וכו'.

ואף בשער הכולל בפרק כ"ו שהעיר על לשון המי שברך לחולה שאין לומר השתא בעגלא ובזמן קריב, על היקום פורקן לא העיר.

ומש"כ הרב הנ"ל באות ד', "משא"כ יקום פורקן הא' נשמט שם "קהלא קדישא הדין" ובמקום יברך יתכון וכו' נאמר, "יברך יתהון . . . חייהון . . . יומיהון . . . לשניהון . . . ויתפרקון . . . וישתזבון".

- שי"פ נח - ה"י תהא שנת נפלאות בכל מכל כל 25

והנה לא זכיתי להבין איזה השמטה יש כאן? ומה ענין שמטה
אצל הר סיני!!

הרי היקום פורקן הראשון הוא לגמרי שונה בלשון נסתר מפני
שזה תפלה לעוסקים בתורה את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה,
ושום דבר לא נשמט ממנו.

משא"כ היקום פורקן השני והמי שברך שמברכין להקהל הקדוש
הזה הרי אין לזה שייכות להמתפלל ביחידות.

גם לשון כ"ק אדה"ז "יחיד המתפלל אינו צריך לומר יקום
פורקן זה ולא מי שברך" סובל הפירוש שאינו אומר, ולאו דוקא
שיבא לדלג ע"ז אם רוצה. ואדרבא, אם פירושו הוא שזה תלוי
ברצון היחיד זה פסק דין משונה שלא מצינו דוגמתו.

וגם בסידור תהלת ה' הוצאה החדשה בראשונה ואילך תוקן
הנוסח "יחיד המתפלל אינו אומר יקום פורקן זה ולא מי
שברך".
(בהשמטת תיבת בביתו), ודו"ק.

~~~~~

הערה באוה"ת

הת' לוי שם טוב
≈ תלמיד בישיבה ≈

באוה"ת בראשית פרק ג תרלא, סע"א "ואדמו"ר נ"ע פי' שלש
מאות אמה אורך התיבה היינו שרש בי"ע שבאצילות כי הספירה
כשהיא באצילות כלולה מיו"ד אבל כדי שתתפשט בבי"ע צ"ל שתהא
כלולה מיו"ד ויו"ד מיו"ד וכענין מאה ברכות עכת"ד מכ"י מו"ח
ז"ל."

וכנראה שכוונתו למאמרי אדה"ז מארז"ל עי' קפ [אבל שם:
"]דהנה מבואר בכתבי האריז"ל[דאורך התיבה ג' מאות אמה היינו
שורש בחי' בי"ע שבאצילות. דהנה כאשר כל ספי' כלולה מי'
בלבד זהו בבחי' האצי' עצמו אבל כאשר צריך לירד האור למטה

בהתפשטו צריך להיות כל ספיי כלולה מ"י ו"י מ"י דהיינו מאה
כמבואר במ"א בענין מאה ברכו"י.

~~~~~

לוח התיקון - בד"א - לס' עטרת ראש הוצאת קה"ת - תשמ"ט (באותיות מרובעות)

(להעיר שכמה מטה"ד ה"י גם בהוצאות הקודמות ולא תוקנו).

שער ראש השנה:

ע"ג שו"ה שור	נדפס ב"סצ"ל במ	
8 ואח"כ	מסחלק	מתחלק
ה הה'	ואלף הוא	ואלף הו' הוא
12 כלות	שמעתפים	מסתעפים
ז עולמות	דבר ה"י	דבר ה'
העושה	אתה רקיע	את הרקיע
16 שזהו	במלכתא	מלכתא
י[ט] להביאו	כצל	כל?
22 לחדשו	אך	הך
28 קיום	מופץ	מופת
32 כל	המחתון	התחתון
כז[כז]	שלמעלה האויר	האויר
דומם	כו	כו'
56 וכנ"ל	באורך	באור

שער יוהכ"פ:

לא[ל]	שלו	באורח ורוח	באורך ורוח
"	בבגדי	ובעבדות	ובעבודות
64 האלה	בעולות	בעולמות	
לג	והכתנת כתנו	כתנות	
לג	המדות והוא	הכתנת..עד	עקב הרגל ע' במאמרי
	אדמו"ר האמצעי ע' אירלט	ובהערות שם.	

~~~~~

העתק ופרסום ההמשך תער"ב

הרב שלום יעקב חזן
≈ שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א ≈

בימים אלה בעיצומה של מלאכת ההכנה לדפוס בהוצאה חדשה ומתוקנת של ההמשך בשעה שהקדימו תער"ב, זכיתי לראות את גוכי"ק של אדמו"ר נ"ע, ותודתי נתונה ע"ז לידידי הרה"ח יצחק שי וילהלם מראשי ספרני ספריית ליובאוויטש.

בעברי על הכי"ק נתבררו כמה ספיקות בנוגע להעתקת ופרסום ההמשך תער"ב:

א) העתקת ההמשך (שבועות תער"ב - שי"פ וירא תרע"ו) היי מוכן בשלימותו לפני שנת תרע"ז, כי אחד מהמעתיקים העיקרים של ההמשך, שהעתיק את מאמרו לשנת תרע"ח לא היי ברוסטוב בשנת תרע"ז-תר"פ.

והנראה בד"א שהעתקת ההמשך, עכ"פ ממאמרי קיץ תרע"ד ועד גמירא, היי בשנת תרע"ו.

ובחקדם: כידוע שההמשכים של הרבי נ"ע, הנה פנים המאמרים נכתבו כהמשך אחד בלי חלוקה למאמרים ובלי התחלות וסיומים, ובקונטרס בפ"ע נכתבו התחלות וסיום המאמרים בתוספות הגהות.

בנוגע לתאריך כתיבת ההגהות וההתחלות המאמרים דההמשך תער"ב, יש לעיין בזה מתי נכתבו האם בסמוך לאמירתם או משך זמן רב אחרי אמירתם;

בד"ה אנכי אנכי דשבת תשובה תרע"ה מציין לד"ה בראשית דשנת תרע"ה בד"ה והי עקב דשי"פ עקב תרע"ד מציין לד"ה זה יתנו תרע"ה, בד"ה ראה אנכי תרע"ד מציין לד"ה ויגש אליו תרע"ה.

שמוזה נראה שאת ההתחלות וסיום דהמאמרים וההגהות של המאמרים מתחיל (לפחות) מד"ה והי עקב דשנת תרד"ע ועד גמירא שי"פ וירא (74 מאמרים) כתבם בשנת תרע"ו!

ולאח"י התחיל לכתוב את החלק שלא נאמר, שהרי בתחילת חלק זה מציין לד"ה לך לך תרע"ו.

ועפ"י יומתק מה שהרבי נ"ע כמעט ולא אמר מאמרים במשך כל החורף עד חה"ש תרע"ו בהיותו ברוסטוב, והמאמרים האחדים שאמר (עפ"י הרשום ברשימת מאמרי דא"ח) לא כתבם, כי הי' עסוק עם כתיבת ההגהות על המשך תער"ב שמחזיק בגוכי"ק למעלה מ-130 עמודים, ובכתיבת החלק שלא נאמר!

בספריית ליובאוויטש נמצאים כמה מאמרים מפוזרים דההמשך דחודש תשרי תער"ג ותשרי תרע"ד, בכתי"י הר"ש סופר אך כנראה שזה הי' באופן יוצא מן הכלל, שלכבוד האורחים, פרסם מאמרים אלה סמוך לאמירתם.

ועפ"י סיפורי הר"נ גורלניק שי' שהר"ש סופר נפטר לערך בחודש שבט או אדר תרע"ה לאחר מחלה ממושכת, יש לשער שאלה המאמרים היו אכן המאמרים האחרונים שהעתיק.

ומזה שהר"ש סופר לא הי' זה שהעתיק את ההמשך תער"ב, נראה לומר שההעתיקת ההמשך נערכה בחלקה הראשון בשנת תרע"ה, (וכנראה הי' זה לאחר שהרבי נ"ע קנה את מכונת הקופיר בהיותו בשנת תרע"ד באשכנז) ובחלקה השני בחורף תרע"ו.

(ב) חלק בההמשך (שבועות תער"ב - שי"פ פנחס תער"ג) הי' כבר מפורסם כקופיר בעת חיים חיותו של הרבי נ"ע ועפ"י ספורי זקני החסידים הי' זה לפני הגירת הישיבה מליובאוויטש בחורף תרע"ח.

(ג) חלוקת הממשך לפרקים בתוספת הגהות והקיצורים, הנה חלק הראשון של ההמשך (שבועות תער"ב - שי"פ ויגש תער"ג) נערכה על הקופיר והמשך החלוקה נערכה ע"ג כתי"י מעתיק.

וכפי שהוכחתי כבר במ"א, הרי מלאות החלוקה החלה בקיץ תרע"ט ונמשכה עד סמוך לזמן הסתלקותו, ואולי יש לומר בד"א שזוהי אחת מהסיבות שהרבי נ"ע לא הספיק לחלק את כל ההמשך לפרקים ורק עד שי"פ משפטים תרע"ה.

- ש"פ נח - ה"י תהא שנת נפלאות בכל מכל כל 29

ובחזמנות זו בקשתי שטוחה לפני קהל הקוראים, שמי שיש
תח"י תיקוני טעיות דפוס וכיו"ב בהמשך תערי"ב ושאר ספרי
מאמרי כ"ק אדמו"ר נ"ע, נא לשולחם בהקדם האפשרי למכון הו"ל
כתבי רבותינו נשיאינו שע"י מערכת אוצר החסידים.

לזכות

חברי המערכת שנת תש"מ - תשנ"ב

הרב אברהם יצחק ברוך שי' גערליצקי - תש"מ - תשנ"ב
 הרב נחמן שי' שפירא - תש"מ - תשנ"ב
 הרב אליעזר גרשון שי' שם טוב - תש"מ
 הרב לוי שי' מאצקין - תש"מ
 הרב שלמה שי' מאיעסקי - תש"מ - תשמ"א
 הרב משה שי' דריזין - תש"מ - תשמ"א
 הרב שניאור זלמן שי' איידלמן - תש"מ - תשמ"א
 הרב נפתלי שי' גרינברג - תשמ"א
 הרב שמעון שי' מאצקין - תשמ"א
 הרב זאב מאיר שי' קדנר - קיץ תשמ"א - תשנ"ב
 הרב כתרילאל שי' שם טוב - - תשמ"ב - תנש"א
 הרב יוסף יצחק שי' לו - תשמ"ג
 הרב אברהם שי' האלצבערג - תשמ"ג - תשמ"ה
 הרב חיים שאול שי' שמינמין - תשמ"ג - תשמ"ה
 הרב אפרים שי' פיקארסקי - תשמ"ו - תשנ"ב
 הרב יהונתן שי' רייניץ - קיץ תשמ"ה - תשמ"ו
 הרב אברהם שי' ליפשיץ - תשמ"ו
 הת' יוסף יצחק שי' קעלער - קיץ תשמ"ה - חורף תשמ"ו
 הת' מיכאל שי' רייניץ - תשמ"ו - תשמ"ז
 הת' אפרים שי' קעלער - קיץ תשמ"ו - תשמ"ט
 הת' יצחק שי' הומינער - תשמ"ו - תש"נ
 הרב שמואל שי' נעמיראווסקי - תשמ"ו - תשנ"ב
 הת' אברהם שי' בערנשטיין - תשמ"ו
 הת' יוסף שי' מלמד - תשמ"ו
 הרב נחמן שי' וילהלם - תשמ"ו
 הת' לוי שי' רייצעס - תשמ"ו
 הרב לוי שי' שם טוב - תשמ"ו
 הת' מנחם מענדל שי' אוימאוו - קיץ תשמ"ו - תנש"א
 הת' משה דוד שי' כהן כהן - תשמ"ו
 הת' מנחם מענדל שי' ליפסקער - תשמ"ה - חורף תשמ"ט
 הת' מאיר גרשון שי' הכהן כהן - תשמ"ה - תש"נ
 הת' דוד שי' מונדשיין - תשמ"ט - תשנ"ב
 הת' חיים שי' כהן כהן - תשמ"ט - תשנ"ב
 הת' שאול שי' וילהלם - קיץ תשמ"ט - תש"נ
 הת' משה מרדכי שי' סערבראנסקי - קיץ תשמ"ט - תש"נ
 הת' מרדכי שי' פרקש - תש"נ
 הת' שניאור זלמן שי' קאזין - תש"נ
 הת' יוסף יצחק שי' האלברשטאם - קיץ תש"נ - תשנ"ב
 הת' יעקב מאיר שי' קוביטשעק - קיץ תש"נ - תשנ"ב
 הת' אלכסנדר שי' בראדסקי - תנש"א - תשנ"ב
 הת' אליעזר שמאי שי' הלוי סאלעק - תנש"א - תשנ"ב
 הת' יוסף יצחק שי' הלוי לוי - תשנ"ב
 הת' מסח צבי שי' שמערלינג - תשנ"ב
 הת' יוסף יצחק שי' אייווס - תשנ"ב
 הת' שמעון שי' פומאש - תשנ"ב

יה"ר שיוכו למלאות רצון כ"ק אדמו"ר שליט"א, ושיצליחו בהצלחה רבה ומופלגה בלימוד התורה ובקיום המצוות בהידור ובכל עניניהם בנו"ר מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, ומתוך הרחבה ושמחה תמיד כה"י, וימלא ה' משאלות לבכם לטובה ולברכה

לזכות

הילד נפתלי שיחי'

לאורך ימים ושנים טובות

לרגל ה"אפשערעניש" שלו

ביום ה' ד' תשרי ה' תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצדי"ק לב"ק אד"ש

נדפס ע"י הוריו

הרה"ת ר' יוסף וזונתו מרת מישל שיחיו

זאקאן

לזכות

הרב משה אהרן צבי שי'

וזונתו

מרת העניא רבקה רות תחי'

ווייס

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" — באדיבות

E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה